

Megvagyok

Részletek a Káli holtak című regényből

MEGVAGYOK. Valahogy hazakínlódtam magam a Határőr útra. Nem csupán néhány karcolással, az igaz: tele véraláfutással a szemzugom meg a homlokom. A szemem alján minden karcolás olyan vészesnek látszik a vékony bőr miatt. Jó rég borotválkoztam. Alig emlékeztetek arra az emberre, aki lenni szeretnék. Újabban gyakran éreztem ilyesmit, de most nem zavar.

Aztán bevillan: Reni, Renikém, jól vagy?

És te, Luca, merre? Amíg Luca meg nincs, addig pokoli a reggel. Végül fölveszi. Mesélném, hogy mi történt velem már megint, de az idegességtől csak a Király utcáig jutok a sztoriban, ő meg belém fojtja a szót – „Szia, kicsim, majd elmondod este” –, mivel siet valahová. Tiszta abszurd. Renáta anyját estig sem sikerül elérnem, csak üzenetet tudok hagyni nekik, gondolom, jó zaklatott hangon, természetesen egy szót sem mondok az állapotomról.

Mi úgy tudjuk, hogy Gróf ősszel is kitűzi a *Haramiákat*. Imola mégis azt rebesgeti, hogy ez a mai lesz az utolsó alkalom. Bejelentve mindenestre nincs a búcsúzás ténye. Leveszi tizenvalahány előadás után? Eltemeti az évaddal együtt? Anyyira utálja a saját kudarcát, hogy nem is akarja megadni neki a végtisztességet? Nem tudni. Lebegteti ezt a darabtemetést is, mint mindent, például az én sorsomat.

Megfoszt minket attól az édes érzéstől, hogy na most akkor eltemetjük a közös nyűgünket. Mert ha az van kiírva, hogy utolsó előadás, akkor mindent föltehetsz egy lapra. Nincs vesztenivalód, zúdulsz előre, mint a káli élőholtak. Amit eddig nem mertél, mert görcsöltél rajta, azt most nyugodtan megcsinálhatod. Anyyira elengeded magad, hogy érzed az előadás felszín alatti áramait. Nemcsak szabadulás, hanem egy kisebb halál. Legutolsó percben szeretni bele egy kifutó előadásba olyan, mint mozgó vonatra kapaszkodni. Ez amolyan céltudatos temetés, szertartásos ivázzattal a végén, kései ünnep, halotti tor.

Egyelőre biztos nem kapják szét lángvágóval a díszletet, az általános szürkében tartott Hammershøi-tájképet a kopár, hűvös folyóparttal és a jókora zátonyokkal. Még egyben van a lépcsős-létrás acélkarzat is. Ősz óta az a mi mászókank.

Anna írja az e-mailjében – ő az a nagydarab, fekete nő a szilveszteri buliból –, hogy ma jön nézni, nem szeretné lekésni, mert mi van, ha mégis utolsó. Képzelm, szerelmes volt belém, igaz, szerinte elég „meghökkenítő módon” viselkedtem vele, de ő mégis kitarzott mellettem. Aztán kiábrándult a. Mi miatt is? És hátha majd ma? Hagyjál már.

Ilyen másnapos régen voltam. Szédülök, lépten-nyomon bútorokba ütközöm, étvágy semmi. Többen megnézik a sebhelyes arcomat, a monoklit a szemem alatt, de csak Tabáni Janika mer kérdezni.

„Kirándultál, Alex?”

„Ja. Kirándultam. Ahogy mondd.”

Háromnegyed hétre értem be a színházba, huszonöt perccel az első figyelmeztetés után. Na, ilyen még nem volt. Úgy elkéstem, mint még soha. És a késés, tudjuk, ősbűn. Zsávollyal megesett már ilyesmi, de neki amúgy is kifelé áll a rúdja.

Más bezzeg képes elmenni horgászni, miközben bemutatója van. Ilyen velem nem fordulhatna elő.

Púder omlik a pórusaimba. Púder pereg a kék foltom fölé.

Éppen a bosszúálló-asszonygyilkolószó monológomat mondom, ott tartok, „*Legszebb munkámat mérgezik meg*”, amikor megint meglep a dadogás, mint utoljára Kemecesei rendelőjében. Mu-mu-munkámat mérgezik meg. Az Istenit ennek a dadogásnak. Persze, hogy apám miatt van, a szorongás miatt, amit az ő közelében éreztem mindig. Színpadon pedig még soha, világos? SOHA! Megtorpanok, de csupán egyetlen pillanatra. Sikerül megfékezni a nyelvemet. Ösztönösen úgy döntök – szinte nem is én, hanem a testem –, hogy beiktatok egy ugrást, amelyik nem szerepel Gróf koreográfiájában. Föl a létráról az acélkarzatra. Csakhogy kima-rad a számításból, hogy lábszárban túl bő a nadrágom, aminek a szára aztán beakad egy kiálló pöcökbe, és nagyot reccsen. Megcsúszik a lábam a direkt hiányosra kovácsolt létrán, és nincs a kezem a fönti korlát lábán. Alattam csak a levegő.

Úgy három méter magasról esem a deszkára.

Lezuhanok Gróf acélkarzatáról, amit eddig is utáltam. Zuhanok a *Haramiák* szám szerint tizenkettedik előadásán. Behúzott végtagokkal csapódom a színpadba. Emlékszem rá, még a színművészetin tanultuk a kaszkadőrmesterünktől: még zuhanás közben próbáljuk úgy beállítani a testünket, hogy a lehető legkisebb baj érjen: összegubózni, és kifújni a levegőt. Mondhatom, nem könnyű ezt a technikát a gyakorlatban alkalmazni, csak ha az ismereteid történetesen egybeesnek az ösztönös mozdulataiddal. Most mégis ennek köszönhetem az életemet.

Ami a legdurvább, két vagy három óráig nem voltam eszméletemnél.

Ahogy később mesélték, Tabáni Janika hívta a mentőt, ő is beült mellém, és elkísért. Nincs meg az út, a röntgen sem rémlik, semmi sincs meg az ismerős processzusok közül. Szinte senki sem volt a váróban, csak egy törött lábú nénit kellett kivárnunk. Ja, az is megvan, hogy nézzek Tabáni szemébe, számoljam meg, hányat mutat. Biztos, hogy nem a saját lábamon jöttem be.

Utána elmeséltem az ágyam mellé sorakozó Grófnak, Tabáninak és Líviának, milyen pózban feküdtem, s hogy láttam őket sűrögni-forogni magam körül. Olyan volt, mintha kiléptem volna a testemből, és látnám magamat felülről.

Mondta a sebész, ilyen testen kívüli élménye azoknak van, akiknek oxigénhiányos állapotba kerül az agya. Vagy akik a halálalagútból térnek vissza. Egy biztos, a darabtemető buli elmaradt.

Agyrázkódás, alapból. A bal csuklóm szilánkosan tört el. Megoperáltak, raktak belém vasat. Az ideg is sérült. Elrepedt a sípcsontom, az is a bal? Nem, a jobb. Zúzódások özöne, az arcom igazán ijesztő, nagy, változatlan kék foltok a szemem körül. A múltkor eltörtött bordáim sem köszönték meg az újabb becsapódást.

Én vágytam csontig hatoló terápiára? Most aztán van gipszem. Elég tetszetős, fémvázás mankóval fogok bicegni, sőt áramvonalas bokamerevítőt is kaptam.

Igazán nyomorultul érezhetném magam, mégis inkább föloldásként élem meg az esést. Ha megváltásnak nem is. Hanem egy jóféle kis halálnak. Amit most Grófról meg az ő művészetéről, meg az ő kompromisszumairól gondolok, az sokkal kétségbeejtőbb a sérüléseimnél.

Ezúttal nem úszom meg némi dorgálással, két napra és két éjszakára bent tartanak megfigyelésre. Napszakonként mérik a lázamat és tesztelnek, mert ha a fájdalmaim nem enyhülnek, akkor begipszelve sem engednek ki.

„Félbeszakították?“, kérdeztem Líviától. Alig tudok beszélni.

„Félbe.“

Fölfogtam, hogy énmiattam lett biztosan utolsó a tegnapi előadás. Hajszálon függött a sorsa, de ezek után képtelenség volna újra játszani.

Félálomban azt hallok a nővértől, hogy Gróft leváltották. Az indok éppen a művészi útkeresés, ami a nézőszám csökkenésével járt együtt. Honnan tudja ezt a kedves nővér? Nem árulja el. Gróf ambícióiról kiderült, hogy finanszírozhatatlanok.

Kemecseinek igaza volt a fatális közhelyével, minden változás a halál hírnöke.

Az új színigazgatónő Rác Anci, a Józsefvárosi Színházban látott *Influenza* rendezője, nagyon ápolt, nagyon elegáns, ötvenes nő, akiről annyit tudni, hogy folyton a fiatal színészek társaságát keresi, mert csak a húszévesek szemében nem szerepelt még le a fárasztó művészetével és a fullasztó ellenőrzéseivel. Egy időben a győri, egy időben pedig a békéscsabai színházat vezette. Itt majd rájön, hogy mindenki mindenható tyúkanyója nem lehet, gondolom, amikor belépek az irodájába.

„Foghíjas nézőtér? A Gróf-érában lehet, hogy volt, de nálam nem lesz többé foghíjas nézőtér – kezdi az igazgatónő. Visszhangosan hallok a hangját, fölerősítve. – Én sohasem akartam igazgató lenni. Aztán egy nap arra ébredtem, hogy két tucat gyerekem lett. Lassan megtanulom, fiacskám, hogyan váltsak fókuszta a színészet és az igazgatói lét között. Jó neked, te még nem ismered a felelősséggel járó hőiséget. Mindenki azt mondaná a helyemben, hogy a *haladó* értelmiséget kívánja megnyerni, hm, bármit is jelentsen ez. Oké, könnyű azt mondani. De honnan hová halad? Egyáltalán van-e még olyan, hogy haladás?“, morfondírozik.

„Ühüm, ühüm“, dünnögöm szintén visszhangosan. Nem tehetek róla, nekem ő nem nő, mégis foglalkoztat Anci fiziognómiája, főleg az erőszakos állkapcsa. Isten műve, de a többi nem. Mondják, Anci paktumot kötött a Füst Milán Színház kiemelt állami támogatásáról. Miközben az ő színházában az emberi gyarlóságról, a hatalomnak kiszolgáltatót kisember szenvedéseiről, a jóság iránti múlhatalatlan vágyakozásról elmélkednek a fölkért rendezők, a valóság mint egy szuperszonikus repülő száguld el mellettük, dörmögöm magamban. És Rác Anci nemhogy elfelejt szót emelni az állami beavatkozás ellen, hanem pontról pontra be is tartja a minisztérium feltételeit. Lakáj Anc!

„Nagy öröm, ha jól tudok bánni a rám bízott potenciállal – közli sugározva. Megáll, hosszan fürkészi az arcomat. – És tudod, mindig fájdalmas, amikor el kell küldenem valakit. Alex, figyelj, ez nem a te rossz bizonyítványod. Jövőre nem tudnék neked szerepet ajánlani. Súlyok egy kiégett ember, többé nem dolgozik velünk – állapítja meg kurtán. – Jönnek a vendégrendezők, akik nem föltétlenül benned gondolkodnak.“

Vagyis a paktum egyik föltétele az volt, hogy nekem is repülnöm kell.
„Nincs rám szükséged? Vagy a rendeződnek nem jut rólam semmi az eszükbe?”

„Mit mondhatnék erre? Hidd el, számomra is pokoli helyzet, amikor egy kollegának nemet kell mondanom.”

„Te most engem kirúgsz.”

Tűnődve a szőkített hajtincseivel babrál, pörgeti őket az ujjá körül, az egyiket a másodperc tört részére a szájába is veszi.

„Tudod, ez olyan, mint a szerelem, tele gyönyörrel, fájdalommal, féltékenységgel. Nekem is rosszul esik szakítani. Régóta figyellek, és...”

„És?”

„István is megmondta, hogy gondok vannak veled – jelenti ki. – Csáky nem az a kimondott jellembajnok.”

„Nem vagyok *jellembajnok*? Ezt mondta rólam, ő? Ha ez igaz, nekem azért most pár fokozattal rosszabb, mint neked.”

WTF, nemrég még csak társulati lény nem voltam, most meg jellemtelen vagyok.

„Elhiszem, de...”

„A *Salemit* vihetem tovább?”, vágok a szavába.

„A *Salemit* igen. A *Hamletet* leveszem.”

„Leveszeed? És a *Haramiák*?”

„Azt átveszi helyetted a Brúnó. Most nézel, mi?”

„Micsoda? Ááá. Úúúhhh. Na ne.”

Arra ébredek, hogy a saját levemben úszom.

Rácz Anci kámforrá vált. Szerencse, hogy csak álmodtam őt, biztosan nem tudnánk együtt dolgozni. Ébren is meg kell állapítanom, hogy bár továbbra is Gróf az igazgatóm, nekem most valóban kimarad az évad vége. Hány *Hamlet* marad el? Itthon három? A kolozsvári amúgy is törölve. Uramisten, micsoda lehetőségét hagyunk ki Erdélyben. De hát volt elégszer szerencsém. Most is micsoda mázli ez az egyágyas kórterem.

Belép Luca, és csöndben végigmér.

„Kisimultál, olyan békés az arcod, Alex. Jó látni. Mielőtt kórházba kerültél, zavart voltál és kapkodó. Jót tett neked ez a kis csönd.”

„Alig forog a nyelvem.”

„Nyújtsd ki.”

Kinyújtom.

„Jézusom.”

„Mi van?”

„Csupa véraláfutás.”

Előveszi a táskájából a kistükrét, úgy mutatja.

„Úgy látszik, elharaptam esés közben”, mondom. Beszélni is fáj.

Amikor mozdulok, mintha mindenem belereccsenne.

„Imola járt már nálad?”, kérdezi kemény éllel.

„Imola? Miért?”

Közel hajol az arcomhoz.

„Nem bírtad kihagyni, mi?!?”

Múltkor a lélegzetvétel ment nehezen, most minden. Lehunyom a szememet. Hallgatunk.

„Olyan ázottkutya-szagod van – mondja végül Luca. – Hoztam, amit kértél. Ruhákat, diétás kólát. Egy a méretünk, amilyen sovány vagy.”

Lesodorja a pólómat.

„Úristen, csupa zúzódás. Zuhanyoztál azóta?”

„Nem megy egyedül.”

Luca segít. A langyos víz csípi a nyílt sebeimet.

*

„VÉGRE VAN ÉVAD”, mondja Gróf.

Falnak támasztom a mankómat.

„Agyaltál rajta?”

„Agyaltam.”

„És?”

„Jó lesz. Tudod, csökkentették az állami támogatásunkat. Maximum négy bemutatót tudunk tartani. Mindegy, jövőre választások, és hátha – sóhajt. – Még lábadozol, ugye? Figyelj, nálunk egy bemutatód lesz. De az az egy biztosan.”

Hoppá.

„Egyetlenegy?”

„Egyetlenegy. Hozzánk szerződik hat egyetemista, négy fiú, két lány, nekik is szerepet kell adnom.”

Világos, ők azok, akikkel együtt játszottam a *Haramiák*ban, meg akiket a stúdiószínpadon láttam. Elég jók. Kettőt ismerek közelről, egy Barna nevű, két méter magas, szakállas, kigyúrt fiút, meg a hasonszőrű cimboráját. Én is sportolok, de ők már inkább a konditeremre fektették a hangsúlyt, és nem a könyvtárazásra. A két kislány főleg remek, harapós, ropogós. Tehetségesek, mint a nap. És mostantól ők nálunk a *fiatalok!* Nem pedig mi Líviával.

„És mit játszom?”

„Lukast a *Hősök térében.*”

„Az meg mi?”

„Hát a *Heldenplatz.*”

Nem esik le elsőre, hogy nekem végem.

„Lukas ki is?”

„Az elhunyt Schuster professzor fia.”

„Á, Bernhard. – Megkukulok a meglepetéstől. Hm. Széles vigyor. – Akkor viccelsz. Őt úgysem fogod bemutatni.”

„Tetszik benned ez a tiszteletlenség”, dől hátra.

„Kösz. Nagyszínpadon biztosan nem mutatod be.”

„Már miért ne mutatnám?”

„Mert nem mered. Tudod, hogy kiürítenéd vele a házat.”

„Majd meglátod, hogy de. Sőt én rendezem.”

„Oh, come on.”

„Vállald el. Jó, nem életed szerepe, de eleven cáfolat leszel arra, hogy az Y generáció érzéketlen a múlt század krízisei iránt.”

„Egyet rendezel?”

„Egyet. Nem lesz több időm. Ősz Tibi hívott játszani az új filmjébe.”

„Na, miről forgat megint, a hajléktalanokról vagy a migránsokról?”

„Ha jól tudom, akkor *meleg* migránsokról.”

„Mi leszel benne?”

„Kirekesztő, konzervatív fogorvos.”

Szép. Engem még azért rótt meg pár hete, mert horrort forgatok. Aha, kettős mérce, aha, amit szabad Jupiternek, aha, a kurva életbe. Nekem nincs ügynökségem, mint őneki, egyelőre mégis bírom szuflával az eszelősnél eszelősebb tárgyalásokat. Úgy látszik, ennek is megvan az ára.

„Ez a meleg migráns cucc olyasmis lehet a jogvédők számára, mint másnak a dupla Big Mac”, pimaszkodom, hátha fölháborodik. De ő még ettől sem.

„Ühüm – veszi a lapot tűnődve Gróf. – Tibi betanulta az összes hívószót. Mélyszegényeket, romákat, menekült arabokat pattint a vászonra, és minden fesztivál látatlanban meg van nyerve, San Diegótól San Sebastiãoig, Torinótól Tokióig, hát, ja.”

Most már visszaszívnam a big maces poént, túlságosan brúnós volt. Szívem szerint lapoznék is, mert valaha hittem Ősz Tibi tehetségében, a *Gebasz* című társadalmi dráma például kifejezetten tetszett, és nekem sem öröm az ő művészi fölhígulása.

„És a nagyszínpad?”, kérdezem.

„Sulyok rendez egy *Volponét*.”

„Igeen?”, nyújtózkodom.

„Aha. Velem.”

„Nagyon jól fog állni”, vigyorgok.

„Neked is a Lukas”, gonoszkozik.

Tényleg briliáns választás, te tényleg kezdesz elvolponésodni, gondolom.

„Lesz egy Goldoni, még nem tudom, mi. *Karneváltvági éjszaka?* Talán. Lesz a *Hedda Gabler* Bányai Nóriával, azt tudod. Lesz Ödön von Horváthtól a *Don Juan hazajön a háborúból* – darálja. – Tabáni Janikával. Ezekben nem vagy benne. Alex, én tudom, min mész most keresztül. Neked ez egy pokoli nehéz évad volt. Szerintem te most örülsz, hogy élsz, nem?”, mondja a gipszemre pillantva.

Fél hang sem hagyja el a torkomat. Csak nem fogok itt, éppen őelőtte nyöszörögni. Hm, még a baleseteim is őt igazolták. Ödön von Horváth kifejezetten fáj, ő kedves szerzőm – még ha idehaza túl sokan játsszák is középszerűen –, nála jobban csak Kleist fájna. Itt ülök a mankómmal meg a törött csuklómmal, és Gróft hallgatom. Tudhatta volna, hogy teljesen hiábavaló kísérleteznie a black metállal; az ő hangszóróiból mintha az *Avonmore* album szólna végtelenítve a baleári luxusnaplementében, Bryan Ferrytől.

Elég óvatos műsorpolitika, morfondírozom tovább. Gyáva is? Na, jó, legalább nem a *Nóra* vagy a *Bécsi erdő*. És ez így megy tovább a végtelenségig. Semmi kétség, ez a polgári színház agóniája. A Nagykörút százhusz éve mindig kitermeli magának az utánpótlást, azokat a kényelmes fiatalokat, akik nagy, túl nagy kompromisszumokra is hajlandók a túlélés érdekében. A rendetleneket, a fésületleneket, a dionüszosziakat meg az úgynevezett lázadókat betörik, elkaszálják vagy számúzik a perifériára, de hát ez mindig is így volt. Valakinek elsül majd a

keze, valakinek nem, ez be van kalkulálva előre. És lám, én is ehhez asszisztálok. Nincs elégük abból a művészszínházak repertoárgyártóinak, hogy inkább száz béna *Mirandolina*, ezer *Mizantróp*, tízezer *Éjjeli menedékhely*, tízezer *Játék a kastélyban* és százezer *Sirály* meg *Szecsuaáni* meg *Kaukázusi* meg *Szent Iván-éji*, mint egyetlenegyszer valami épkezláb... micsoda? Mit is ajánlhatnék én a szép és jó hagyomány helyett? Valami kortárs magyar bullshitet, hogy megbukjunk vele a stúdiószínpad mögötti, tíz férőhelyes piszoárban? De ti ugyan mit reméltek még kifacsarni ezekből a régi-régi bácsikból? Akiknek sorában Bernhard a legfiatalabb, és lehet mentegetőzni, hogy ti bezzeg megpróbáltatok mindent, de nagyot zakóztatok Sarah Kane-nel.

Lukasszal fizet ki, és én még örülhetek.

„És én?”

„Maradhatsz. Jó?”

„Nem tudom”, vigyorgok.

„Plusz mehetsz vendégeskedni. Kiadlak Árkos Bécinek az *Oidipuszra*.”

„*Oresztészre*.”

„Bocs, az *Oresztészre*. Az Átriumban?”

„Nem, a Jurányiban. Szóval nem küldesz el?”

„Nem. Kellesz.”

„És én ezt higgyem is el.”

Most már szinte évődünk, vicces. Világos, senki sem nélkülözhetetlen.

„Majd jövőre többre is kellesz. Orgon bezzeg neked nem kellett. Én többet idén nem tennék rád. *Haramiák* soha többé. Viszont...”

„Igen?”

„Viszont gyógyulj meg. A *Hamlet* marad.”